

Juryrapport

BNA Gebouw van het Jaar 2006 Regio Oost

De 43 inzendingen in de Regio Oost hebben gemiddeld een matig niveau. Gelukkig zitten er wel een paar uitschieters tussen waar de juryleden spontaan lyrisch van worden. Opvallend is het relatief grote aantal woningbouwprojecten, variërend van een vrijstaand woonhuis tot een stedelijk herstructureringsproject met een omvang van 350 woningen. Het is dan ook geen toeval dat zich onder de zeven gelauwerde projecten zes projecten bevinden met een al dan niet gedeeltelijke woonfunctie.

Het feit dat de inzendingen louter op basis van digitaal aangeleverde foto's en tekeningen moeten worden beoordeeld is in de Regio Oost extra lastig omdat het hier vrijwel zonder uitzondering gaat om betrekkelijk 'onbekende' locaties waarvan geen van de juryleden de ruimtelijke context kent. Ook is het ingezonden materiaal helaas vaak verre van toereikend om een afgewogen oordeel te kunnen vormen over de kwaliteit van een ontwerp. Een binnenstedelijk woningbouwproject waarvan volstrekt onduidelijk is hoe het voor auto's toegankelijke binnenterrein wordt gebruikt en er uitziet roept bijvoorbeeld, ondanks de 'prijzenswaardige' straatgevels en plattegronden, te veel vragen op om serieus in aanmerking te komen voor een nominatie of regioprijs. In het algemeen geldt dat het de beoordeling ten goede zou komen indien inzenders in hun ontwerptoelichting expliciet zouden aangeven wat het ontwerpthema en de sterkste kwaliteit van het betreffende ontwerp zijn. Overigens is de jury unaniem van mening dat het, om een project echt goed en eerlijk te kunnen beoordelen, noodzakelijk is om het op locatie van buiten en van binnen te bekijken. Graag had zij dan ook de kans gehad om de op basis van het ingezonden digitale materiaal meest kansrijk geachte projecten in het echt te gaan bekijken.

Na beoordeling van alle inzendingen gaat de meeste waardering van de jury uit naar twee particuliere woonhuizen met een sterk verschillend karakter. De een is een bescheiden vrijstaande nieuwbouwwoning in een lommerrijke omgeving, de ander betreft een ingrijpende verbouwing van een monumentale boerderij. Uiteindelijk is de keuze (niet-unaniem) op het bescheiden woonhuis gevallen. De doorslaggevend reden hiervoor is dat dit ontwerp een overtuigend hedendaags antwoord biedt op de nostalgische 'jaren dertig'-architectuur doordat het de uiteenlopende kwaliteiten van moderne en traditionalistische architectuur in volledige harmonie met elkaar weet te verenigen. Daarmee laat het zien dat belangwekkende architectuur niet persé groots of opvallend hoeft te zijn. Bovendien is de bouw van een woonhuis door een particuliere opdrachtgever – zeker in de Regio Oost – een buitengewoon relevante bouwopgave.

Winnend gebouw Regio Oost

Woonhuis Laag-Keppel

Architecten: Eric de Leeuw en Rob Hendriks (DAAD Architecten, Beilen)

De kracht en schoonheid van dit vrijstaande woonhuis zit in zijn eenvoud. Het huis is op een moderne manier rustiek en harmonieert perfect met de natuurlijke omgeving. Aan de straatzijde oogt het als een eenvoudige schuur maar aan de private tuinzijde en in het interieur blijkt het de esthetiek en woonkwaliteit van een 'klassieke' moderne villa te hebben. Binnen en buiten lopen aan de tuinkant naadloos in elkaar over door middel van glazen draaideuren over de hele breedte van de overdekte veranda.

De uiteenlopende kwaliteiten van moderne en traditionalistische architectuur worden binnen dit ontwerp in volledige harmonie met elkaar verenigd. Aan traditionalistische ontwerpthema's die in dit tijdperk van nostalgie opnieuw actueel zijn geworden, zoals geborgenheid, rusticiteit en

vertrouwdheid, is een nieuwe, eigentijdse interpretatie gegeven. Hiermee biedt dit project een overtuigend hedendaags antwoord op de nostalgische 'jaren dertig'-architectuur die momenteel onmiskenbaar voorziet in de emotionele behoeften van veel woonconsumenten. Het ontwerp gaat als het ware terug naar de basis van het wonen met behoud van verworvenheden van het modernisme.

Ondanks de elementaire verschijningsvorm is er sprake van een buitengewoon subtiele compositie. Hoewel het de omvang heeft van twee woonlagen plus een kap oogt het bouwvolume veel bescheidener en eleganter dan een standaard woonhuis. Doordat de onderste bouwlaag gedeeltelijk in het terrein is verzonken en de houten gevelbekleding tot halverwege het souterrain naar beneden toe doorloopt treedt er in de perceptie van de woning een opmerkelijke schaalvertekening op. Deze doet het huis veel langer en smaller lijken en zet de beschouwer doelbewust op het verkeerde been met betrekking tot de omvang, inhoud en functie van het volume.

De vormgeving, materialisering en detaillering zijn absoluut niet vernieuwend maar prachtig in zijn bijna archaische eenvoud.

Nominaties

Ludgerhof, Lichtenvoorde

Architect: Hans van Beek i.s.m. Annemiek Braspenning en Dorte Kristensen (Atelier PRO architecten, Den Haag)

Het concept om de voormalige binnenruimte van de kerk te transformeren in een gemeenschappelijke buitenruimte voor de nieuwbouwwoningen aan de buitenzijde van de gehandhaafde kerkgevel is sterk en helder. De gehandhaafde delen van de kerk en de nieuwe woningbouw zijn op een vindingrijke manier met elkaar in relatie gebracht. Het idee van gemeenschappelijkheid in de oorspronkelijke opzet van de kerk komt terug in de hofachtige opzet van het nieuwe woonensemble. De nieuwe binnenhof is een aansprekende en inspirerende buitenruimte geworden.

In de vormgeving van de woningen zelf is helaas weinig terug te vinden van de elementaire minimalistische esthetiek die het kerkgebouw kenmerkte. Uit de architectonische eenvoud en verfijning van het oorspronkelijke kerkinterieur had meer inspiratie geput kunnen worden om met name de naar buiten gerichte zijde van het ensemble een verschijningsvorm te geven die duidelijker refereert aan de prachtige ingetogene architectuur van het voormalige kerkgebouw.

350 nieuwbouwwoningen in de wijk Holtenbroek, Zwolle

Architecten: Jurjen van der Meer, Willem Hein Schenk (De Zwarte Hond, Groningen)

De verkaveling van de nieuwbouw getuigt van respect voor de bestaande stedenbouwkundige structuur van de wijk maar weet aan de voorspelbaarheid van de stempelstructuur een feeëriek draai te geven. Door de heldere opzet van de openbare ruimte is de transparantie en 'doorwaadbaarheid' van de bebouwing sterk toegenomen en hebben de gehandhaafde oorspronkelijke groenruimtes een nieuwe kwaliteit gekregen. Ook is een goede en zorgvuldige oplossing gevonden voor het parkeren in de woonomgeving.

De nieuwbouw biedt een interessante mix aan woningtypen. De grafische vormgeving van de gevels is weliswaar fraai en zorgvuldig en sluit ook goed aan bij het karakter van de wijk maar komt nogal klinisch en ongenaakbaar over. Als uitdrukking van ongecompliceerd, alledaags wonen maken de gevels van de rijtjeshuizen een erg 'ontworpen' indruk.

Bibliotheek en appartementen 'Beursplein!', Hengelo

Architecten: Rob Beerkens en Daan ter Avest (MAS Architectuur, Hengelo)

Een krachtig en helder ontwerp dat niet is gevormd door zijn context maar deze stedelijk context juist zelf vorm geeft. Ondanks de 'hardheid' van de architectuur en de forse schaal van het bouwvolume komt het gebouw sympatiek over. De compositorische geleiding van het bouwvolume in onder- en bovenbouw weerspiegelt niet zozeer een verschil in functie als wel een

verschil in oriëntatie. De bibliotheek in de onderbouw is met zijn glazen gevel op de straat gericht en vormt als het ware een overdekte voortzetting van de openbare ruimte. De appartementen in de bovenbouw hebben een veel weidsere oriëntatie. Hun blikveld bestrijkt de hele stad waar zij boven uittorenen. Het op het dak van de onderbouw gecreëerde tweede maaiveld draagt op praktische wijze bij aan de leefkwaliteit van de binnenstedelijke woonomgeving.

Een leuk detail is de beeldrijm tussen het van buitenaf zichtbare interieur van de bibliotheek en de 'boekenplank-achtige' horizontaal gelaagde buitengevels van de appartementen met een ritmische verdeling van 'boekenruggen' in de vorm van open en dichte geveldelen. Daarbij zijn de loggia-terrassen van de appartementen heel mooi in het bouwvolume opgenomen. Een klein minpuntje van het ontwerp is dat de entree van de bibliotheek zich niet op de plek bevindt waar hij op grond van de verschijningsvorm verwacht zou mogen worden (de glazen pui) maar in de gesloten zijgevel.

Atelier bij woonhuis, Oeken (Gem. Brummen)

Architect: Hugo Declercq (Faro Architecten, Lisserbroek)

Bij dit vrijstaande atelier is met minimale middelen heel veel bereikt. Het gebouwtje heeft een poëtische uitstraling van 'puurheid'. De filigreine, lamel-achtige draagstructuur van lichte spanten maakt de indruk dat het gebouw zodanig is ontworpen dat de opdrachtgever het eigenhandig in elkaar heeft kunnen zetten. De no-nonsense manier waarop de eenvoudige schuur is voorzien van een groot panoramavenster getuigt van een aangename onbevagenheid ten aanzien van stijlconventies. Een leuk detail is dat op de kopgevel, tussen eigenlijke entree en de van buitenaf zichtbare baanderdeuren, een soort boerenportiek is gecreëerd.

Het kitscherig aandoende uilebord roept de vraag op of bij de bouw (deels) van bestaande bouwelementen gebruik is gemaakt. Ook had de setting van het atelier op het terrein wellicht iets spannender gekund.

Restauratie/renovatie boerderij De Steeg, Heteren

Architect: Otto van Dijk m.m.v. Henk de Veer, Simon Bergervoet (Architektenburo Otto van Dijk, Horssen)

Deze herbestemming van een monumentale boerderij tot luxe woonhuis getuigt van een grote hoffelijkheid ten opzichte van het bestaande gebouw en de agrarische omgeving. De ingrijpende functieverandering heeft volledig binnen de bestaande contour van de boerderij plaatsgevonden. Toch zijn de nieuwe toevoegingen niet historiserend maar 'keihard modern' zonder te detoneren met het bestaande. Zowel het gehandhaafde casco als de nieuwe inwendige toevoegingen zijn tot in detail afleesbaar gemaakt. Het resultaat is een voorbeeldige synergie tussen een waardevol cultuurhistorisch gebouwtype dat zijn oorspronkelijke functie heeft verloren en een nieuwe hedendaagse woonfunctie (het luxe landelijke wonen) die in de praktijk vaak conflicteert met de bestaande bebouwing op het platteland.

De oplossing om het traditionele staldak uit te voeren als een moderne, zwaar overgedimensioneerde 'regenjas' over een relatief klein modern nieuwbouwvolume spreekt sterk tot de verbeelding. De beweegbare schoepen waarmee de beschutte buitenruimte onder de kap van licht en lucht wordt voorzien zijn elegant en inventief. Het feit dat onder de 'regenjas' doelbewust een aanzienlijk bouwvolume onbenut is gelaten maakt duidelijk dat de opdrachtgever de architect letterlijk en figuurlijk veel ruimte heeft gegeven.

Clubgebouw en botenhuis ZRZV, Zwolle

Architecten: Tjalling Zondag en Hans Overdiep (Zofa, Groningen)

Dankzij de grote mate van transparantie in de gevels is dit botenhuis het absolute tegendeel van de gebruikelijke, potdichte botenloodsen. Overdag valt er in het botenhuis overvloedig daglicht binnen en 's avonds licht het als een lantaarn op in het donker. In beide situaties is het gebouw overtuigend en heeft het een sympathieke uitstraling die goed past bij de functie van het pand. Bij de bouw is efficiënt gebruik gemaakt van eenvoudige en goedkope bouwmaterialen. Niettemin

spat het plezier in het ontwerpen er vanaf. Alleen het 'afgesneden' karakter van de zijgevels is in compositorisch opzicht niet bepaald sterk.

Jury Regio Oost

Annette Marx • Academie van Bouwkunst Maastricht (voorzitter)
Peter Karstkarel • architectuurhistoricus/architectuurcriticus, Leeuwarden
Joep Padberg • Johan Matser Projectontwikkeling, Hilversum
Henk Scholten • AAS Architecten Groningen, Emmen
Huib van Zeijl • Equipe voor Architectuur en Urbanisme, Amsterdam